

ТОО «Оқу және Даму Институты»

Жоба

**Педагогтердің біліктілігін арттыру курсының
білім беру бағдарламасы**

**«Мектепке дейінгі ұйымдарында ерекше білім беру қажеттіліктері
бар балаларды қолдау бойынша педагог-ассистенттердің кәсіби
құзыреттерін дамыту»**

Қараганды, 2025

Мазмұны

1	Жалпы ережелер.....	3
2	Глоссарий.....	5
3	Бағдарламаның тақырыптары.....	7
4	Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері.....	8
5	Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны.....	9
6	Оқу процесін ұйымдастыру.....	11
7	Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.....	12
8	Оқыту нәтижелерін бағалау.....	13
9	Курстан кейінгі қолдау.....	14
10	Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі	16

1. Жалпы ережелер

Бағдарлама барлық түрдегі мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдауды қамтамасыз ететін педагог-ассистенттерге арналған. Бағдарламаның өзектілігі Қазақстан Республикасының инклюзивті білім беру саласындағы стратегиялық басымдықтарымен, ерекше қажеттілігі бар балаларға ерте көмек көрсету қажеттілігімен, білікті кадрларға қажеттіліктің өсуімен, сондай-ақ БҰҰ, ЮНЕСКО ұсынымдарына және ерте және мектепке дейінгі жастағы балалардың дамуын қолдаудың әлемдік тәжірибелеріне сәйкес келетін халықаралық үрдістермен айқындалады.

Бағдарлама Қазақстан Республикасының төмендегідей нормативтік-құқықтық актілерінің негізгі ережелері мен талаптарын ескере отырып әзірленді:

- Қазақстан Республикасының Конституциясы (1995);
- «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 - III Заңы;
- Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы. Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы N 345 Заңы.
- Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы. Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі N 343 Заңы;
- Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инклюзивті білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы. Қазақстан Республикасының Заңы 2024 жылғы 26 маусымдағы № 56-VII ҚРЗ;
- Қазақстан Республикасындағы инклюзивті саясаттың 2025-2030 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 30 желтоқсандағы №1143 қаулысы;
- Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және жүргізу, сондай-ақ педагогтің қызметін курстан кейінгі қолдау қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министірлігінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы №95 бұйрығы;
- Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және жүргізу, сондай-ақ педагогтің қызметін курстан кейінгі қолдау қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрінің 2010 жылғы 28 қаңтардағы №95 бұйрығы;
- Педагогтердің біліктілігін арттыру курстарының білім беру бағдарламаларын әзірлеу, келісу және бекіту қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 4 мамырдағы №175 бұйрығы;
- «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің

мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2025 жылғы 23 қаңтардағы №12 бұйрығы;

- Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидаларын және бағдарламаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы №4 бұйрығы;
- Білім беру ұйымдарындағы психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің жұмыс істеу қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту министрінің 2025 жылғы 29 сәуірдегі №92 бұйрығы;

Сонымен қатар, Бағдарлама Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасының нысаналы индикаторларына жауап береді, мұнда басты міндеттердің бірі ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды арнайы психологиялық-педагогикалық қолдаумен қамтуды қамтамасыз ету болып табылады.

Ол сондай-ақ білім беру саласындағы халықаралық стратегиялық құжаттарға сәйкес келеді, соның ішінде:

- «Білім-2030» Инчхон декларациясы (ЮНЕСКО, 2015), білім беруді инклюзивті, әділ және мүмкіншіліктер теңдігіне бағытталған;
- Еуропалық Одақтың білім беру және оқыту саласындағы стратегиялық бағдарламаларында (ЕО 2020) әлеуметтік жағдайына, отбасының қаржылық мүмкіндіктеріне, қабілеттер деңгейіне және арнайы білім беру қажеттіліктерінің болуына қарамастан барлығына сапалы білім беру қажеттілігі атап көрсетілген;
- БҚҚ Мүгедектердің құқықтары туралы конвенциясының ережелері;
- Тұрақты даму мақсаттары (ТДМ), атап айтқанда ТДМ 4, инклюзивті және сапалы білім беруді қамтамасыз етуге және барлығына өмір бойы білім алу мүмкіндігіне бағытталған.

Осылайша, бағдарлама Қазақстан Республикасының ұлттық басымдықтары мен нормативтік талаптарын көрсетіп қана қоймай, сонымен қатар инклюзивті білім беруді дамытудың заманауи әлемдік үрдістерін біріктіреді. Оны іске асыру педагог-ассистенттердің кәсіби дайындығын арттыруға, мектепке дейінгі ұйымдардың кадрлық әлеуетін нығайтуға және балалардың барлық санаттары үшін білім берудің жоғары сапасын қамтамасыз етуге ықпал етеді.

2. Глоссарий

Психологиялық-педагогикалық қолдау	Білім беру ұйымдарында іске асырылатын, оның барысында ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау негізінде білім алушыларды, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды (балаларды) табысты оқыту және даму үшін әлеуметтік және психологиялық-педагогикалық жағдайлар жасалатын жүйесі-ұйымдастырылған қызмет ("Білім туралы" ҚР Заңының 1-базы 19-2) тармақшасын)
Білім алу үшін арнайы жағдайлар	ерекше білім беруді қажет ететін адамдардың (балалардың), сондай-ақ мүмкіндігі шектеулі балалардың оларсыз білім беру бағдарламаларын меңгеруі мүмкін болмайтын, оқу, сондай-ақ арнаулы, жеке дамыту мен түзеу-дамыту бағдарламаларын және оқыту әдістерін, техникалық, оқу және өзге де құралдарды, тыныс-тіршілік ортасын, психологиялық-педагогикалық қолдап отыруды, медициналық, әлеуметтік және өзге де көрсетілетін қызметтерді қамтитын жағдайлар; «Білім беру туралы» ҚР Заңының 1 базы 7.4 тармақшасын)
Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалар (балалар)	Тиісті деңгейдегі білім алу және қосымша білім алу үшін арнайы жағдайларда тұрақты немесе уақытша қажеттіліктерді сезінетін адамдар (бағалау) ("Білім туралы" ҚР Заңының 1-базы 19-2) тармақшасын)
Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау	Білім алу үшін қажетті арнайы жағдайлардың анықтау ("Білім туралы" ҚР Заңының 1-базы 19-3) тармақшасын)
Педагог	педагогтік немесе тиісті бейіні бойынша өзге де кәсіптік білімі бар және білім алушыларды және (немесе) тәрбиеленушілерді оқыту және тәрбиелеу, білім беру қызметін әдістемелік қолдау немесе ұйымдастыру бойынша педагогтің кәсіптік қызметін жүзеге асыратын адам; ("Білім туралы" ҚР Заңының 1-базы 50-1) тармақшасын)
Оқу бағдарламаларын бейімдеу	Білім беру ұйымдары ерекше білім беруді қажет ететін адамдарды (балаларды) оқыту үшін білім беру бағдарламаларын білім алушылар мен тәрбиеленушілердің жеке даму ерекшеліктеріне

	және әлеуетті мүмкіндіктеріне сәйкес бейімдейді (Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инклюзивті білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы, ҚР Заңы 2021 жылы 26 маусым)
Инклюзивті білім беру концепциясы	тұрақты даму, өмір бойы білім алу және қоғамның барлық салалары үшін тең білім беру мүмкіндіктерін қамтамасыз ету мақсатында білім беруді қолдаудың жалпы басшылық қағидаты (ЮНЕСКО, "Инклюзивті білім беру: болашаққа жол", Білім беру мәселелері жөніндегі Халықаралық конференция, 2008 ж.)
Дамытушы орта	дамытушы орта - заттар мен ойыншықтарға еркін қолжетімділікті және немен айналысатынын өз бетінше таңдауын, күні бойы өз идеяларын іске асыру мүмкіндігін қамтамасыз ететін, балалардың бастамасын қолдау үшін жоспарланған әртүрлі материалдары бар орта (Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы)

3. Бағдарлама тақырыптары

Бағдарламаның тақырыптары мектепке дейінгі ұйымдарында инклюзивті практиканы енгізу жағдайында педагог-ассистенттердің кәсіби қызметіне қойылатын заманауи талаптарды көрсетеді. Бағдарламаның жаңашылдық дәрежесі келесі факторларға байланысты:

1. Мектепке дейінгі білім берудің педагог-ассистенттерін даярлауға бағытталған біліктілікті арттырудың жүйелі курстарының болмауы. Қолданыстағы білім беру бағдарламалары негізінен жалпы білім беретін мектептердің педагог-ассистенттеріне бағытталған, ал мектеп жасына дейінгі ерте көмектің ерекшелігі басқа тәсілдер мен құралдарды, құзыреттіліктерді қажет етеді.
2. Мектепке дейінгі ұйымдарда педагог-ассистент лауазымының жеткіліксіз таралуы. Үлгілік штаттық нормативтер психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссия ұсынысы бойынша осы лауазымды енгізу мүмкіндігін көздейтініне қарамастан, іс-жүзінде мұндай бірліктер барлық мектепке дейінгі ұйымдарда енгізілмеген.
3. Қазақстанда педагог-ассистенттерді кәсіби даярлау жүйесінің болмауы. Бүгінгі таңда кейбір қазақстандық жоғары оқу орындары осындай білім

беру бағдарламаларын қалыптастыра бастады және әзірге арнайы дайындалған кадрлардың түлектері жоқ.

4. Қазақстанда педагог-ассистенттерді кәсіби даярлау жүйесі әлі толық қалыптаспаған. Қазіргі уақытта кейбір жоғары оқу орындары ғана осы бағыттағы білім беру бағдарламаларын әзірлей бастады, сондықтан әзірше арнайы дайындықтан өткен мамандардың алғашқы түлектері жоқ.
5. Педагог-ассистенттердің міндеттерін өзге білікті мамандарының нақты орындауы. Іс-жүзінде педагог-ассистенттердің функцияларын көбінесе педагогтер, тәрбиешілер, дефектологтар немесе кейбір жағдайларда ереше білім беру қажеттілігі бар балалардың ата-аналары орындайды, бұл қызметті кәсібилендіруге айтарлықтай сұраныс тудырады.
6. Ерекше қажеттілігі бар балалардың әртүрлі санаттары бар мектеп жасына дейінгі балаларды қолдаудың заманауи әдістерін әзірлеу қажеттілігі. Қазақстанда мектепке дейінгі ұйымдарда ерекше қажеттілігі бар балаларды қолдау, әсіресе командалық өзара іс-әрекет, бақылауларды жинау және талдау, нәтижелерді құжаттау, ойын және тұрмыстық жағдайларда баланы қолдау бөлігінде бағдарланған әдістемелік материалдардың жеткіліксіздігі.

Сонымен, бағдарлама мектеп жасына дейінгі ерекше қажеттілігі бар балаларды қолдау үшін мамандарды даярлау жүйесіндегі қиындықтардың орнын толтырады және кәсіби құзыреттіліктерді қалыптастырады, онсыз ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды сапалы қолдау мүмкін емес.

4. Бағдарлама мақсаттары, міндеттері және күтілетін нәтижелер.

Бағдарлама мақсаты: инклюзивті тәрбие-білім беру үрдісі жағдайында ерекше білім беру қажеттіліктері бар мектеп жасына дейінгі балаларды тиімді психологиялық-педагогикалық қолдауды қамтамасыз ететін педагог-ассистенттердің кәсіби құзыреттерін қалыптастыру және дамыту.

Бағдарлама міндеттері:

1. Тыңдаушыларды мектепке дейінгі ұйымдардағы педагог-ассистенттер қызметінің нормативтік құқықтық негіздерін білумен қамтамасыз ету.
2. Балалардың ерекше білім беру қажеттіліктерін анықтау және командалық бағалау жүргізудің заманауи тәсілдері туралы түсінік қалыптастыру.
3. Дербес білім беру және түзете – дамыту бағдарламаларын әзірлеу және іске асыру әдістерін меңгерту.
4. Баланың даму динамикасын талдау және хаттамалау, бақылау дағдыларын қалыптастыру.
5. Әртүрлі санаттағы ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға ойын, тұрмыстық және қарым-қатынас жасай алуға қолдау көрсету тәсілдерін үйрету.
6. Қауіпсіз, дамытушы және эмоционалды қолайлы білім беру ортасын қалыптастыруға қажетті құзыреттерді дамыту.

7. Балаларды қолдаудағы педагогтермен, ата-аналармен және мамандармен тиімді кәсіби ынтымақтастық деңгейін арттыру.
8. Белгіленген есептік құжаттамаларды жүргізуге практикалық дайындықты қамтамасыз ету.

Күтілетін нәтижелер:

Тыңдаушылардың бағдарламаны игеру қортындысы бойынша:

- Педагог-ассистенттің нормативті-құқықтық талаптарын және лауазымдық міндеттерін біледі;
- Ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың даму ерекшеліктерін түсініп жеке білім беру маршрутын құрудың негіздерін меңгереді;
- Баланың әлеуметтік-бейімделу динамикасын бақылау және тіркеу, бақылау әдістерін меңгерген;
- Мамандардың командалық бағалауына қатысып, жеке бағдарламаларды әзірлей алады;
- Күн тәртібінде, ойын іс-әрекеті барысында баланы қолдау стратегияларын қолдана алады;
- Ерекше білім беру қажеттілігі бар балалармен жұмыс істеуде қауіпсіз әрі қолдау жүргізе алатын дағдыларды игерген;
- Психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссиямен, тәрбиешілермен, мамандармен және ата-аналармен өзара әрекеттесуге дайын;
- Бекітілген құжаттамаларды жүргізіп, баланың бағдарламаларды меңгеруі мен әлеуметтену деңгейіне қатысты мониторингтік деректерді ұсына алады.

Оқу нәтижелері практикалық бағытқа ие болып, мектепке дейінгі ұйымдардағы инклюзивті тәжірибенің сапасын арттыруға бағдарланған. Бұл нәтижелер педагог-ассистенттердің функционалдық міндеттерін тиімді орындауына, әрбір ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаға оның жеке білім беру қажеттіліктеріне сәйкес сапалы қолдау көрсетуіне мүмкіндік береді.

5. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны курстың мақсаты мен міндеттерімен логикалық байланысты және мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту ұйымдарында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау бойынша педагог-ассистенттердің кәсіби құзыреттерін қалыптастыруға бағытталған төрт модульде көрсетілген.

Әрбір модуль оқытудың күтілетін нәтижелеріне қол жеткізуге бағытталған, теориялық және практикалық-бағдарланған дайындықтың сабақтастығын қамтамасыз етеді және дәріс сабақтарын, практикалық тренингтерді, кейстерді талдауды, кәсіби жағдайларды модельдеуді және практикалық тапсырмаларды орындауды біріктіреді.

Модуль 1. Нормативтік құқықтық негіздері және кәсіби профиль. Модуль педагог-ассистент қызметінің құқықтық негізін, оның функцияларын, міндеттері мен инклюзивті мектепке дейінгі білім беру жүйесіндегі рөлін ашады. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік ережелері, ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды бағалау ережелері, психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссия құжаттары, қолдау регламенттері қарастырылады. Кәсіби этикаға, баланың құқықтарын қорғау және қауіпсіз ортаны ұйымдастыру мәселелеріне назар аударылады.

Модуль 2. Ерекше білім беру қажеттілігі бар мектеп жасына дейінгі балалардың дамуының психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері. Модуль ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың негізгі санаттарын, олардың даму ерекшеліктерін, мінез-құлқын, коммуникативті және сенсорлық профильдерін зерттеуге бағытталған. Ерте көмек көрсету тәсілдері, командалық бағалау принциптері, даму динамикасын бақылау және бекіту құралдары қарастырылады. Психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссия ұсыныстарын талдау дағдылары қалыптасады.

Модуль 3. Тәрбие-білім беру процесін даралау және инклюзивті тәрбие мен оқыту жағдайында баланы қолдау. Модуль жеке білім беру, түзету-дамыту және бейімдеу бағдарламаларын жасауға арналған. Қатысушылар режимдік сәттерде, ойын іс-әрекетінде, тұрмыстық және коммуникативтік дағдыларды қалыптастыруда баланы қолдау әдістерін меңгереді. Мінез-құлықты қолдау, визуалды қолдау, сенсорлық реттеу, психологиялық-педагогикалық қолдау технологиялары талдай алады.

Модуль 4. Құжаттамалық қолдау, командамен өзара іс-әрекет және қорытынды аттестаттау. Модуль педагог-ассистенттің міндетті құжаттамасын жүргізу дағдыларын қалыптастыруға бағытталған: бақылау хаттамалары, дамудың динамикалық карталары, қолдау бойынша есептер, мониторингке арналған материалдар. Тәрбиешілермен, психологтармен, дефектологтармен, логопедтермен, ата-аналармен ынтымақтастық модельдері қарастырылады.

Соңында қорытынды аттестаттау өткізіледі, оған мыналар кіреді:

- практикалық тапсырманы орындау (кейс + бақылау хаттамасы, жеке білім беру маршруты);
- Қорытынды жұмысты қорғау немесе тестілеу.

Бағдарламаның оқу жоспарында (1-кесте) 80 сағаттық курсты және оның жеке тақырыптарын зерделеу үшін көзделген академиялық сағаттарды бөлу ұсынылған.

Бағдарламаның оқу тақырыптық жоспары (80 сағат)

№ п/п	Модуль / Тақырыптары	Д	П	Барлығы
Модуль 1. Педагог-ассистенттің нормативтік құқықтық негіздері және кәсіби профилі		10	10	20
1.1	Инклюзивті мектепке дейінгі білім берудің нормативтік құқықтық негіздері (заңнама, стандарттар, бұйрықтар, психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссия қорытындылары)	4	2	6
1.2	Педагог-ассистент қызметінің лауазымдық міндеттері, функциялары мен этикалық принциптері	3	3	6
1.3	Қауіпсіз білім беру ортасы және баланың құқықтарын қорғау	3	5	8
Модуль 2. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды дамытудың психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері		9	11	20
2.1	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың санаттары: даму, мінез-құлық және коммуникация ерекшеліктері	4	4	8
2.2	Ерте жастан көмек көрсету принциптері және баланың дамуын командалық бағалау	3	3	6
2.3	Даму динамикасын бақылау, бекіту және талдау әдістері	2	4	6
Модуль 3. Тәрбиелеу және білім беру процесін дараландыру		10	14	24
3.1	Жеке білім беру бағдарламалары (ЖБББ, түзету-дамыту бағыттары): құрылымы, әзірленуі, іске асырылуы	4	4	8
3.2	Режимдік сәттерде, ойында және ұйымдастырылған іс-әрекетінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау	3	5	8
3.3	Позитивті мінез-құлықты қолдау, визуалды және сенсорлық қолдау.	3	5	8
Модуль 4. Құжаттамалық қолдау, командалық өзара іс-әрекет және қорытынды аттестаттау		4	12	16
4.1	Педагог-ассистенттің құжаттамасы: хаттамалар, бақылау карталары, есептер.	2	4	6
4.2	Командалық өзара іс-әрекет: педагогтармен,	2	4	6

	мамандармен, ата-аналармен жұмыс.			
4.3	Қорытынды аттестация (практикалық жұмыс, есепті қорғау және т.б.)	–	4	4
Қорытынды		33	47	80

Шартты белгілер:

Д – дәріс

П – практикалық сабақ

Жалпы – тақырып бойынша жалпы сағат саны.

6. Оқу процесін ұйымдастыру

Бағдарлама бойынша оқу процесі оқу-тақырыптық жоспарға сәйкес ұйымдастырылады және тыңдаушылардың мүмкіндіктері мен тілектеріне байланысты күндізгі, қашықтықтан немесе аралас форматта іске асырылады. Бағдарламаның жалпы көлемі **80 академиялық** сағатты құрайды (1 академиялық сағат = 45 минут). Бір оқу күнінің ұзақтығы **8 академиялық сағатқа дейін**.

Курстың мазмұны дәріс сабақтарын, тақырыптық семинарларды, практикалық тапсырмаларды, кәсіби жағдаяттарды талдауды және қорытынды аттестаттауды қамтитын 4 модульге құрылған. Модульдік құрылым мектепке дейінгі ұйымдарда ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау үшін педагог-ассистентке қажетті құзыреттерді қалыптастыруды қамтамасыз етеді.

Оқытуды ұйымдастыру андрагогика, рефлексивті, тұлғаға бағытталған және іс-әрекетке негізделген тәсілдер принциптеріне сүйенеді, бұл тыңдаушыларды өздерінің кәсіби тәжірибелерін талдауға белсенді қосуға, қолдау тобындағы педагог-ассистенттің рөлін түсінуге және ерекше білім беру қажеттілігі бар балалармен жұмыс істеу технологияларын игеруге ықпал етеді.

Оқыту стратегиясы тәжірибеге бағытталған әдістер мен интерактивті жұмыс түрлеріне бағытталған, бұл тыңдаушыларға ерекше білім беру қажеттілігі бар баланы қолдау дағдыларын дамытуға және игерілген құралдарды өздерінің педагогикалық қызметіне пайдалануға мүмкіндік береді.

Оқу процесінде келесі жұмыс түрлері қолданылады:

- **дәрістер мен тақырыптық семинарлар** инклюзивті білім берудің теориялық негіздерін, нормативтік-құқықтық базаны, ерекше білім беру қажеттілігі бар балалармен психологиялық-педагогикалық ерекшеліктерін және қолдау принциптерін игеруге бағытталған;

- **практикумдар** жеке және топтық тапсырмаларды орындауды қамтитын кейстерді талдау, модельденген жағдайларды бақылау, хаттамалар жасау, жеке бағдарламалардың фрагменттерін әзірлеу, ойын және ұйымдастырылған іс-әрекетінде қолдауды модельдеу;

- **кәсіби жағдаяттарды (кейстерді) талдау**, тыңдаушыларға ерекше білім беру қажеттілігі бар балалармен жұмыс істеудің нақты жағдайлар контекстінде білімді қолдануға мүмкіндік беретін;

- **қорытынды бағалау**, практикалық жұмыстарды (бақылау хаттамасы, жеке білім беру бағдарламалары мен түзету-дамыту бағыттары) және нәтижелерді ұсынады.

Сабақ өткізу әдістері мен нысандары бағдарламаның мақсаттары мен міндеттерін, тыңдаушылардың кәсіби тәжірибесін және әрбір модульдің күтілетін нәтижелерін ескере отырып таңдалады. Жаттықтырушылар бағдарламаның әдістемелік тұтастығын сақтай отырып, тыңдаушылардың білім беру ұйымдарының ерекшеліктеріне мазмұнды, мысалдар мен тапсырмаларды бейімдеу мүмкіндігіне ие.

7. Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету

Бағдарламаны оқу-әдістемелік қамтамасыз ету бөлімі құзыреттілік тәсіл принциптеріне сәйкес тыңдаушылардың кәсіби қызметке практикалық дайындығын қамтамасыз етуге бағытталған.

Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету кешені:

1. Теориялық компонент

- инклюзивті білім берудің нормативтік-құқықтық негіздерін, педагог-ассистенттің кәсіби профилін, ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың психологиялық-педагогикалық ерекшеліктерін, қолдау әдістерін ашатын дәріс материалдары;
- өзекті нормативтік құжаттар (заңдар, бұйрықтар, стандарттар, психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссия ұсынымдары);
- жеке білім беру бағдарламаларын, түзету-дамыту бағдарламаларын әзірлеу және бақылауларды хаттамалау бойынша әдістемелік нұсқаулар;

2. Практикалық компонент

- кәсіби жағдаяттарда теориялық білімді қолдануға арналған тапсырмалар;
- кейстермен және жағдаят міндеттерімен жұмыс;
- жеке бағдарламалар фрагменттерін талдау, бақылау хаттамалары, динамика карталарын әзірлеу;
- қоршаған ортаны ұйымдастыру, көрнекі қолдауды қолдану, ұйымдастырылған іс-әрекет құылымын құру бойынша практикалық жаттығуларды орындау

3. Өзіндік жұмыс тапсырмалары

- нақты немесе модельденген қолдау жағдаяттарды талдау;
- баланы бақылау хаттамаларын дайындау (сипаттау бойынша немесе видеороликтер негізінде)
- ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау бойынша шағын жобалар даярлау;
- игерілген құзыреттіліктер бойынша өзін-өзі бағалау және рефлексия;

4. Өзін -өзі бағалау критерийлері

Саналы оқытуды қамтамасыз ету үшін тыңдаушылар әрбір модуль бойынша өзін-өзі бағалау критерийлерін пайдаланады, соның ішінде:

- Нормативті талаптарды түсіну;

- Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың ерекшеліктерін талдай білу;
- Жеке білім беру бағдарламаларын/маршрутын немесе қабілеттілігін талдау;
- Бақылау және қолдау әдістерін меңгеру;
- Командалық өзара іс-әрекеттің құралдарын қолдануға дайын болу;
- Этикалық принциптерін және қауіпсіздік талаптарын сақтау;

Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету тыңдаушының дербестігін дамытуға, ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды практикалық қолдауға, жобалауға және талдау дағдыларын қалыптастыруға бағытталған.

8. Оқыту нәтижелерін бағалау

Педагог-ассистенттерді оқыту нәтижелерін бағалау жүйесі бағдарламаның мақсаты мен күтілетін нәтижелеріне сәйкес құрылған және объективтілік, ашықтық, практикалық бағыттылық, құзыреттілікті дамыту және тұрақты кері байланыс принциптеріне негізделген.

Бағалау - оқу материалын игеру деңгейін анықтауға ғана емес, сонымен қатар рефлексия, өзін-өзі бағалау және өзінің педагогикалық тәжірибесін талдау арқылы тыңдаушылардың кәсіби өсуін қолдауға бағытталған.

Диагностикалық бағалау

Диагностика оқытудың басында жүргізіледі және педагог-ассистенттердің кәсіби құзыреттіліктерінің бастапқы деңгейін анықтауға бағытталған, соның ішінде:

- мектепке дейінгі ұйымдардағы инклюзивті білім беру туралы түсінік;
- нормативтік- құқықтық базаны білу;
- ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды қолдау тәжірибесі;

Диагностика оқытудың басында жүргізіледі және педагог-ассистенттердің кәсіби құзыреттіліктерінің бастапқы деңгейін анықтауға бағытталған, соның ішінде:

- мектепке дейінгі ұйымдардағы инклюзивті білім беру туралы түсініктер;
- нормативтік-құқықтық базаны білу;
- ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды қолдау тәжірибесі;
- баланың мінез-құлқын бақылау, жазу және талдау қабілеті;
- даралау және командалық өзара әрекеттесу принциптерін түсіну.

Диагностикалық бағалау - сауалнаманы, өзін-өзі бағалауды, тестілеуді, педагогикалық жағдаяттарды талдауды қамтуы мүмкін.

Диагностика нәтижелері оқытудың басым бағыттарын айқындау, мысалдарды тиімді таңдау және курсты дараландыру үшін пайдаланылады.

Формативті (ағымдық) бағалау

Формативті бағалау бүкіл Бағдарлама бойы жүргізіліп, тыңдаушылардың кәсіби даму динамикасын көрсетеді:

- тәжірибеге бағытталған тапсырмаларды орындау (бақылау, хаттамалау, кейстерді талдау, модельдеуді қолдау);

- пікірталастарға, микро топтардағы, практикумдарға қатысу;
- шағын жобаларды орындау (мысалы, жеке білім беру маршрутының бір фрагментін әзірлеу);
- берілген критерийлер бойынша өзін-өзі бағалау және өзара бағалау.

Әрбір практикалық тапсырма ашықтық пен объективтілікті қамтамасыз ететін нақты бағалау критерийлерімен бірге жүреді. Жаттықтырушының кері байланысы практикалық дағдыларды жақсартуға және тыңдаушылардың кәсіби сенімін қалыптастыруға бағытталған.

Қорытынды бағалау

Қорытынды аттестацияға кіреді:

- тыңдаушылардың алған білімдері мен дағдылары ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды қолдау тәжірибесінде қолдануға дайындығын көрсететін **практикалық қорытынды жұмыс**.
- қорытынды жұмысты қорғау (онлайн немесе аралас оқыту формасы үшін);
- қорытынды тест (қашықтықтан оқыту формасы үшін)

Практикалық қорытынды жұмыс:

- жеке білім беру бағдарламасынан үзінді;
- интерпритациялық деректермен баланы бақылау хаттамасы;
- түзету-дамыту маршрутының талдау үзіндісі;
- педагогикалық кейсті талдау және түсіндірмесі; (ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды қолдаудағы жағдаят)

"Педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру және өткізу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 95 бұйрығына сәйкес тыңдаушы ең жоғары балдың 50% - нан төмен емес нәтижемен қорытынды тестілеуден өтуі тиіс.

Біліктілікті арттыру курсының білім беру бағдарламасына сәйкес қорытынды бағалаудан сәтті өткен тыңдаушыларға "Оқу және Даму Институты" ЖШС біліктілікті арттыру курстарының тақырыбы бойынша тақырыпты, сағат көлемін және берілген күнін көрсете отырып сертификат, сондай-ақ сертификатқа қосымша беріледі. Сертификат өз түпнұсқалығын тексеруге мүмкіндік беретін QR-код иеленеді. Қорытынды бағалаудан өтпеген тыңдаушылардың білімдерін жылына бір реттен артық емес қайта бағалауға мүмкіндігі бар.

9. Курстан кейінгі қолдау

Курстан кейінгі қолдау педагог-ассистенттердің кәсіби қызметіне алған білімдері мен дағдыларын енгізуді, тұрақты кәсіби өсуді қамтамасыз ету және мектепке дейінгі ұйымдарында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау сапасын арттыру мақсатында ұйымдастырылады.

Курстан кейінгі қолдау мақсаттары:

- игерілген құзыреттерді бекіту және практикалық қолдану;
- жеке білім беру және түзету-дамыту бағдарламаларын іске асыруда педагогтерді қолдау;
- ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды қолдау бойынша әдістемелік көмек және кеңес беру;
- курс қатысушыларының кәсіби дамуына мониторинг жүргізу.

Курстан кейінгі қолдау форматтары мен формалары:

1. Жеке кеңес беру

- белгілі бір баламен немесе топпен жұмыс істеу бойынша ұсыныстарды педагог-ассистенттің сұрауы негізінде көрсетіледі;
- бетпе-бет кездесулер, телефон қоңыраулары немесе онлайн кеңес беру арқылы қызмет көрсету.

2. Топтық әдістемелік сессиялар

- практикалық кейстерді талқылау және тәжірибе алмасу үшін вебинарлар, мастер-кластар, дөңгелек үстелдер өткізу;
- күрделі жағдайларды бірлесіп талдау, білім беру процесін жақсарту бойынша ұсыныстар әзірлеу.

3. Қадағалау және тәлімгерлік

- мектепке дейінгі ұйымдағы педагог-ассистенттің практикалық қызметін бақылау;
- ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды қолдаудағы кәсіби іс-әрекеттерді бірлесіп талдау және тәсілдерді түзету;

4. Электронды ресурстар және қашықтықтан қолдау

- әдістемелік материалдарды, хаттама шаблондарын және жеке жоспарларды ұсыну;
- тәжірибе алмасу және кәсіби мәселелерді талқылау үшін тақырыптық онлайн платформалар мен чаттарды ұйымдастыру.

Курстан кейінгі қолдау әдістері:

- іс-тәжірибеден жағдаяттар мен кейстерді талдау;
- балалармен жұмыс нәтижелері мен бақылауды бірігіп талдау;
- жеке білім беру бағдарламалары бойынша ұсыныстар;
- курс барысында игерілген әдістер мен стратегияларды енгізу бойынша кері байланыс;
- өзін-өзі бағалау және кәсіби іс-әрекет рефлексиясы процесінде қолдау;

Курстан кейінгі қолдау нәтижелері:

- ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды психологиялық-педагогикалық қолдау сапасы жақсарды;
- педагог-ассистенттердің кәсіби сенімділігі мен құзыреттілігі артты;
- жеке жұмыс және командалық өзара әрекеттесу дағдылары дамыды;
- білім беру ұйымдарында инклюзивті тәжірибелерді тұрақты енгізу үшін жағдай жасалынды;

10. Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

1. Балалардың өмір сүруі, қорғанысы мен дамуын қамтамасыз ету туралы дүниежүзілік декларация. Нью-Йоркте 1990 жылғы 30 қыркүйекте қабылданды.
2. Мүгедектердің құқықтары туралы Конвенция. Бас Ассамблеяның 2006 жылғы 13 желтоқсандағы URL 61/106 қабылданды.
https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/disability.shtml
3. Саламанкская декларация и рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями, принятые Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество, Саламанка, Испания, 7–10 июня 1994 года. URL:
http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/pdf/salamanka.pdf
4. Цели устойчивого развития и Повестку дня в области устойчивого развития на период до 2030 года. (Резолюция 70/1 Генеральной Ассамблеи ООН от 25 сентября «Преобразование мира. Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года».) URL: <https://new.cisstat.org/sdg>
5. Бала құқықтары туралы Конвенцияны ратификациялау туралы. Қазақстан Республикасының Жоғары Кеңесінің 1994 жылғы 8 маусымдағы қаулысы. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/B940001400>
6. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 Заңы (16.09.2025 ж. өзгерістермен және толықтырулармен) <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319>
7. «Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы» Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы № 345 Заңы (01.07.2025 ж. өзгерістермен және толықтырулармен) <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z020000345>
8. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инклюзивті білім беру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы. Қазақстан Республикасының Заңы 2021 жылғы 26 маусымдағы № 56-VII ҚРЗ. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z2100000056>
9. Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы. Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 11 шілдедегі N 343 Заңы. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z020000343>
10. Мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау саласындағы әлеуметтік қызмет көрсету және әлеуметтік қамсыздандыру стандарттарын бекіту туралы Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту министрінің 2024 жылғы 27 ақпандағы №49, Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2024 жылғы 1 наурыздағы №7 бірлескен бұйрығы. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2400034117>
11. Қазақстан Республикасының әлеуметтік кодексі. Қазақстан Республикасының 2023 жылғы 20 ақпан №224-VII ҚРЗ кодексі

<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K2300000224>

12. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031>

13. Қазақстан Республикасының Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарын бекіту туралы Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 20 желтоқсанындағы №557 бұйрығы <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1200008275#z289>

14. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің м.а, 2016 жылғы 12 тамыздағы №499 бұйрығы <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1600014235>

15. Педагог лауазымдарының үлгілік біліктілік сипаттамаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2009 жылғы 13 шілдедегі №338 бұйрығы» (қосымшалар мен өзгертулер 30.04.2025) <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V090005750>

16. Ерекше білім беру қажеттіліктерін бағалау қағидаларын және бағдарламаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 12 қаңтардағы №4 бұйрығы (қосымшалар мен өзгертулер 06.05.2025) <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200026618>

17. Білім беру ұйымдарындағы психологиялық-педагогикалық қолдау қызметінің жұмыс істеу қағидаларын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2025 жылғы 29 сәуірдегі № 92 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2025 жылғы 30 сәуірде № 36047 болып тіркелді <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2500036047>

18. Мектепке дейінгі білім беру саласында мемлекеттік қызметтер көрсету қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 19 маусымдағы №254 бұйрығы (өзгертулер 31.05.2024) <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2000020883>

19. Қазақстан Республикасындағы инклюзивті саясаттың 2025 – 2030 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 30 желтоқсандағы № 1143 қаулысы <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2400001143>

20. Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі және білім беру ұйымдарын қоспағанда, тиісті типтердегі және түрлердегі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 31 тамыздағы №385 бұйрығы (қосымшалар мен өзгертулер енгізілген 01.07.2025) <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029329>

21. Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы 2023 жылғы 28 наурыздағы №249 бұйрығы , өзгертулер енгізілген 13.06.2024 № 465. URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000249>

22. Руководящие принципы политики в области инклюзивного образования. ЮНЕСКО, 2009 г.

23. Методические рекомендации по использованию современных ресурсов для образовательного процесса в условиях инклюзии. – Астана: НАО имени И.Алтынсарина, 2023. URL: <http://surl.li/gdgmslh>

24. Методические рекомендации по исполнению педагогами нормативных правовых документов в сфере инклюзивного образования. – Астана: НАО имени И.Алтынсарина, 2023. URL: <http://surl.li/uuzosb>

25. Методические рекомендации по организации инклюзивной образовательной среды для детей с трудностями, связанными с экономическими, языковыми, культурными причинами. – Астана: НАО имени И.Алтынсарина, 2022. URL: <http://surl.li/iejrgw>

26. Методические рекомендации по организации межведомственного взаимодействия по вопросам инклюзивного образования. – Нур-Султан: НАО имени И. Алтынсарина, 2022. URL: <http://surl.li/nlxcxb>

27. Бут Т., Эйнскоу М. Показатели инклюзии: практ. пособие / под ред. М. Вогана; пер. с англ. И. Аникеева; науч. ред. Н. Борисова; под общ. ред. М. Перфильевой. М.: РООИ «Перспектива», 2007. 124 с. <http://surl.li/wybugn>

28. Мересман Серхио. Участие родителей, семьи и сообщества в инклюзивном образовании. Брошюра вебинара. – Детский фонд ООН (ЮНИСЕФ), 2014. <http://surl.li/fslypd>

29. Митчелл Дэвид. Эффективные педагогические технологии специального и инклюзивного образования. М.: Перспектива, 2011. https://center-prof38.ru/sites/default/files/one_click/mitchel_tehnologii.pdf

30. Долгая О.И. Мировые тенденции в общем образовании: новая идеология образования и изменение психолого-педагогических подходов к обучению // Педагогический журнал Башкортостана. – 2019. – № 6 (85) . – С. 32-38. <http://surl.li/guasux>

31. Ерекше білім беруді қажет ететін оқушыларды білім беру ұйымдарында педагог-ассистенттің сүйемелдеуі: әдістемелік нұсқаулық. Е.В.Егорова, Ж.Б.Аханова, Д.Х.Құлтаев. – Алматы: АИБД ҰҒПО, 2022. <http://surl.li/akcegz>

32. Ергожина, К.К. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями. – Нур-Султан: Издательство ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, 2019. <http://surl.li/hnrddl>

33. Оқытудың әмбебап дизайны принциптерін жүзеге асыру инклюзивті білім беру ортасын құру шарты ретінде. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2022. <https://uba.edu.kz/storage/app/media/binder1-1.pdf>

34. Особенности применения мультимедийных технологий для детей с особыми образовательными потребностями: метод. рекомендации /А.Т. Баймуратова, Г.С.Дербисалова, Д.С.Альжанова. – Алматы: ННПЦ РСИО, 2023.

35. Психологическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательных организациях: метод.

рекомендации /А.К.Ерсарина. – Алматы: ННПЦ РСИО, 2022. <http://surl.li/ioirbf>

36. Создание инклюзивной образовательной среды в образовательных организациях: метод. рекомендации для руководящих и педагогических работников общеобразовательных организаций / под ред. С.В.Алехиной, Е.В.Самсоновой. – Москва: МГППУ, 2022. <http://surl.li/mvajab>

37. Самсонова Е.В., Дмитриева Т.П., Хотылева Т.Ю. Основные педагогические технологии инклюзивного образования: Педагогический университет «Первое сентября», Москва, 2013
https://www.ooazeya.ru/sites/default/files/doc/OPT_broshiura.pdf

38. Елисеева И.Г., Ерсарина А.К. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: методические рекомендации. – Алматы, 2019.
<http://surl.li/motebi>

Анализ нормативных правовых актов (НПА) в контексте разработки курса повышения квалификации педагогических кадров «Развитие профессиональных компетенций педагогов-ассистентов по сопровождению детей с особыми образовательными потребностями в организациях дошкольного воспитания и обучения»

1. Законы Республики Казахстан

- Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319> – устанавливает базовые принципы образовательной системы, включая инклюзивное образование. Для курса Закон важен тем, что определяет права детей и обязанности педагогов-ассистентов.

- Закон Республики Казахстан от 8 августа 2002 года № 345 «О правах ребенка в Республике Казахстан» <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z020000345> – закрепляет права детей на образование, защиту и поддержку. В курсе важно использовать при разработке практик взаимодействия с детьми и семьями.

- Закон Республики Казахстан от 26 июня 2021 года № 56-VII ЗРК «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам инклюзивного образования». <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z2100000056> – уточняет законодательные нормы инклюзии. Для курса: отражает современные требования к сопровождению детей с ООП.

- Закон Республики Казахстан «О социальной и медико-педагогической коррекционной поддержке детей с ограниченными возможностями» (с изменениями и дополнениями по состоянию на

01.07.2023) <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z020000343> – определяет механизмы поддержки детей с ограниченными возможностями. В курсе: методики поддержки и взаимодействия с другими специалистами.

- **Социальный кодекс Республики Казахстан от 20 апреля 2023 года № 224-VII ЗРК (с изменениями и дополнениями по состоянию на 30.06.2025)** <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K2300000224> – регламентирует социальные услуги для детей с ОВЗ. В курсе: правовые основы социального сопровождения.

Вывод: эти законы формируют правовую основу Программы и помогают педагогам-ассистентам понимать свои права, обязанности и возможности поддержки детей.

2. Совместные приказы и стандарты

- Совместный приказ Министра просвещения РК от 27 февраля 2024 года № 49, Министра труда и социальной защиты населения РК от 27 февраля 2024 года № 54 и Министра здравоохранения РК от 1 марта 2024 года № 7 «Об утверждении стандартов оказания социальных услуг и социального обеспечения в сфере поддержки детей с ограниченными возможностями» <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2400034117> – стандарты оказания социальных услуг. Для курса: педагоги-ассистенты должны понимать стандарты межведомственного взаимодействия.

- Приказ Министра образования РК от 3 августа 2022 года № 348 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего, общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 15.04.2025) <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2200029031>

- Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 20 декабря 2012 года № 557 «Об утверждении типовых учебных планов дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан». URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1200008275#z289>

- Приказ и.о. Министра образования и науки Республики Казахстан от 12 августа 2016 года № 499 «Об утверждении Типовых учебных программ дошкольного воспитания и обучения», в редакции приказа Министра просвещения РК от 30.04.2025 № 98 URL: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1600014235>

- Приказ Министра образования и науки РК от 13 июля 2009 года № 338 «Об утверждении типовых квалификационных характеристик должностей педагогических работников» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 30.04.2025) <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V090005750>

- Приказ Министра образования и науки РК от 12 января 2022 года № 4 «Об утверждении правил оценки особых образовательных потребностей» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 06.05.2025) <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200026618>

- Приказ Министра просвещения РК от 29 апреля 2025 года № 92 «Об утверждении правил функционирования службы психолого-педагогической поддержки в образовательных организациях»
<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2500036047>

Приказ Министра образования и науки РК от 19 июня 2020 года № 254 «Об утверждении правил оказания государственных услуг в сфере дошкольного образования» (с изменениями от 31.05.2024)
<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2000020883> – определяют стандарты образования, типовые учебные планы, квалификационные характеристики педагогов, правила оценки ООП, работу служб психолого-педагогического сопровождения, государственные услуги и правила деятельности организаций образования.

Вывод: эти приказы дают педагогам-ассистентам конкретные инструменты для работы, критерии оценки детей и рамки взаимодействия с образовательной организацией и семьями.

3. Постановления правительства и концепции

- Постановление Правительства Республики Казахстан от 30 декабря 2024 года № 1143 «Об утверждении Концепции инклюзивной политики в Республике Казахстан на 2025–2030 годы»
<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2400001143> – определяет стратегические цели развития инклюзивного образования. Для курса: педагоги-ассистенты должны понимать долгосрочную политику и стандарты инклюзии.

- Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы от 28 марта 2023 года № 249 с изменениями, внесенными ПП РК от 13.06.2024 № 465. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000249> – устанавливает целевые показатели и приоритеты развития дошкольного и общего образования. Для курса: ориентир на качество инклюзивного сопровождения, повышение профессионального уровня педагогов.

4. Основные функции и значение НПА для курса

1. **Правовая база** – законы и кодексы определяют права детей и обязанности педагогов.
2. **Стандартизация образовательного процесса** – приказы и постановления задают рамки учебного процесса, оценку ООП и квалификацию педагогов.
3. **Инклюзивная политика** – концепции и постановления формируют стратегические цели и направления работы с детьми с ООП.
4. **Межведомственное взаимодействие** – совместные приказы регулируют работу с другими службами поддержки (соцзащита, здравоохранение).

Итог для курса педагогов-ассистентов

- Курс должен основываться на этих НПА, чтобы педагоги действовали в рамках закона.

- Включает знания о правах детей, стандартах образовательного процесса, правилах оценки и методах психолого-педагогической поддержки.
- Подготовка педагогов-ассистентов напрямую связана с повышением качества психолого-педагогического сопровождения в условиях инклюзивного воспитательно-образовательного процесса и созданием безопасной среды воспитания и обучения в дошкольных организациях.

Анализ потребностей педагогов-ассистентов в области психолого-педагогического сопровождения детей с особыми образовательными потребностями

Анализ потребностей был проведён с целью обоснования актуальности программы повышения квалификации **«Развитие профессиональных компетенций педагогов-ассистентов по сопровождению детей с особыми образовательными потребностями в организациях дошкольного воспитания и обучения»** (далее – Программа).

Особое внимание уделено выявлению затруднений и образовательных запросов педагогов-ассистентов как ключевых участников процесса инклюзивного воспитания и обучения.

Методика проведения анализа

Основной инструмент – анкета, включающая вопросы, направленные на определение:

- уровня информированности педагогов-ассистентов о современных подходах к инклюзивной практике;
- опыта и трудностей работы с детьми дошкольного возраста с различными видами особых образовательных потребностей (ООП);
- потребности в конкретных инструментах, методиках и формах практической работы;
- интереса к темам, включённым в программу повышения квалификации.

В опросе приняли участие педагоги-ассистенты, воспитатели, специальные педагоги, методисты дошкольных организаций.

Структура анкеты

Анкета была построена по четырём ключевым направлениям:

1. **Общая профессиональная информация** (стаж, опыт сопровождения детей с ООП, знание функций ассистента).

2. Уверенность и профессиональные знания (законодательство, инклюзивные подходы, понимание особенностей разных категорий ООП).

3. Профессиональные затруднения и типичные проблемы, возникающие в:

- ✓ поведенческом сопровождении детей,
- ✓ адаптации образовательной среды,
- ✓ взаимодействии с родителями,
- ✓ командной работе с учителями и специалистами.

4. Образовательные предпочтения и мотивация к профессиональному развитию (интерес к темам, потребность в практике, запросы на форматы обучения).

Краткие выводы по результатам анкетирования

Всего в опросе приняли участие **83 педагога из Карагандинской области**, среди них значительную часть составили педагоги-ассистенты дошкольных организаций.

Основные результаты:

1. Высокий уровень затруднений в ежедневной работе

- **76%** педагогов сталкиваются с проблемами адаптации педагогических материалов и сопровождения поведения детей с ООП.
- Наиболее частые запросы: работа с детьми с РАС, ЗПР, нарушениями поведения, интеллектуальными нарушениями.

2. Недостаточная осведомлённость в нормативной правовой базе

- **63%** респондентов отметили нехватку знаний о законодательстве в сфере инклюзивного дошкольного образования и функционале педагогов-ассистентов.

3. Высокий спрос на методики индивидуализации обучения

- **81%** считают необходимым изучение:
  - ✓ принципов составления индивидуальных образовательных программ и персональных маршрутов сопровождения,
  - ✓ инструментов оценки образовательных потребностей,
  - ✓ подходов к командному сопровождению.

Это особенно важно, так как в дошкольной организации педагог-ассистент является непосредственным участником ежедневного сопровождения ребёнка.

4. Практико-ориентированная подготовка – ключевой запрос

- **87%** выразили желание пройти обучение, включающее:
  - ✓ тренинги,
  - ✓ разбор реальных ситуаций (кейс-метод),
  - ✓ моделирование взаимодействия в группе.

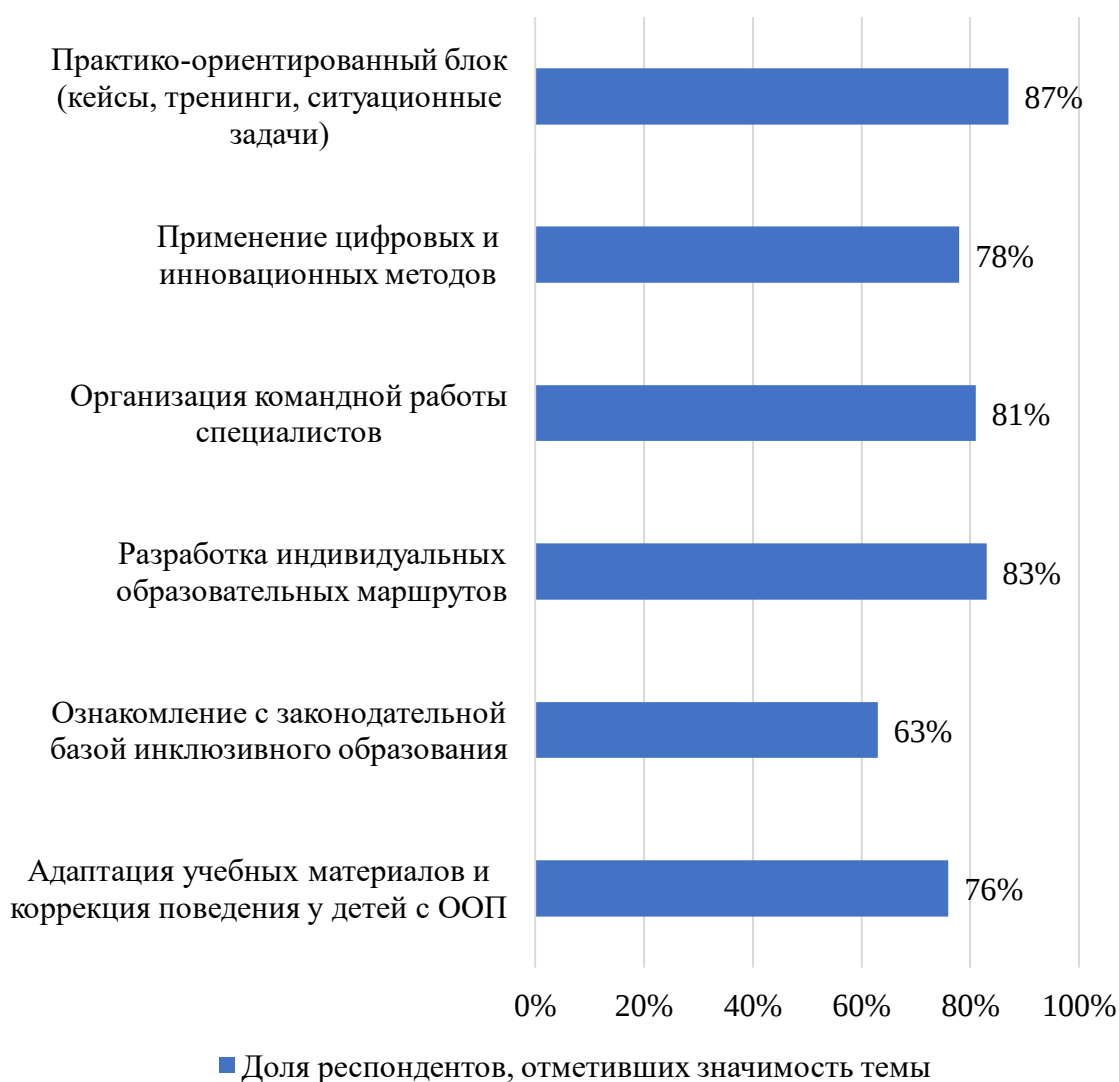
Педагогам крайне не хватает практических инструментов, которые можно применять сразу.

5. Самые востребованные темы курса

- Индивидуальные маршруты развития ребёнка с ООП

- Эффективное взаимодействие педагога-ассистента с родителями и специалистами дошкольной организации.
- Организация безопасной, доступной и стимулирующей среды в ДО.
- Использование современных технологий и методик ранней помощи.
- Практические кейсы сопровождения поведения детей.

Рисунок 1. Выявленные потребности педагогов (по результатам анкетирования)

Анализ данных анкет показал, что педагоги-ассистенты нуждаются в целенаправленном, структурированном и практико-ориентированном профессиональном развитии. Нехватка методических знаний, трудности при взаимодействии с детьми и родителями, а также недостаточная уверенность в

правовых аспектах подтверждают **высокую актуальность разработки программы повышения квалификации.**

Кроме того, на основе анализа открытых ответов респондентов выявлен ряд ключевых затруднений, свидетельствующих о высокой потребности педагогов-ассистентов в целевом повышении квалификации.

1. Большинство педагогов отмечают недостаточную осведомлённость в нормативных документах, регулирующих инклюзивное дошкольное образование. Чаще всего упоминаются трудности с пониманием:

- ✓ критериев оценки особых образовательных потребностей,
- ✓ требований ГОС ДО к инклюзивной практике,
- ✓ рекомендаций ПМПК и порядка их реализации,
- ✓ функций педагога-ассистента в разных режимах работы.

Это указывает на необходимость системного модуля, разъясняющего правовые основы и ответственность педагога-ассистента.

2. Педагоги часто упоминают неопределённость в понимании особенностей детей разных категорий ООП: поведение, коммуникация, сенсорная чувствительность, эмоциональная регуляция. Отмечается нехватка инструментов наблюдения и навыков анализа рекомендаций специалистов. Ответы респондентов подтверждают, что модуль, который систематизирует эти знания, является ключевым.

3. Респонденты сообщают о сложностях в:

- ✓ разработке индивидуальных программ и адаптационных маршрутов,
- ✓ сопровождении ребёнка в режимных моментах,
- ✓ применении визуальной поддержки,
- ✓ работе с поведением и сенсорной перегрузкой,
- ✓ организации помощи ребёнку в играх и бытовых навыках.

Потребность в практических инструментах указывается одной из самых высоких, что напрямую подтверждает значимость модуля, ориентированного на практико-ориентированное сопровождение.

4. Многие педагоги затрудняются в оформлении документации: наблюдений, динамических карт, отчётов. Отмечаются сложности во взаимодействии с воспитателями, психологами, логопедами и родителями, особенно в части распределения обязанностей и планирования сопровождения. Это делает необходимым модуль, направленный на формирование документальных навыков и командной работы.

Таким образом, предлагаемая Программа отвечает выявленным запросам и направлена на формирование профессиональных компетенций, необходимых для качественного сопровождения детей с ООП в дошкольных организациях.